

УДК 005:002/61(477)

Наталія Філіпова,

молодш. наук. співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

**КЛАСИФІКАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ДОКУМЕНТІВ
МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

У статті визначено значення класифікації для впорядкування документів та проаналізовано класифікаційні схеми, розроблені дослідниками науки про документ. Обґрунтовано побудову класифікацій документів за фасетно-блочною структурою. Запропоновано проект класифікації медичних документів.

Ключові слова: класифікація документів, медичні документи, медична галузь.

Одним з основним напрямів документознавчих досліджень є класифікація документів, що передбачає їх диференціацію за однією з найсуттєвіших ознак [6, с. 96].

Як зазначає О. М. Збанацька за результатами проведеного нею аналізу досліджень у галузі інформаційно-пошукових мов, в Україні класифікаційні основи були закладені ще у XVII ст., коли був створений перший державний архів, який за часів Б. Хмельницького містився у гетьманській резиденції в м. Чигирині. Тоді для здійснення пошуку необхідних документів з'явилися перші архівні інвентарні описи документів, а також своєрідні тематичні покажчики [4, с. 83].

Науковець також визначає найпростіші функції класифікаційних систем, які вони виконували з самого початку: облік та впорядкування фондів шляхом розкриття змісту документів за допомогою певних понять і кодів, спираючись у своїй структурі на концептуальні уявлення філософської класифікації наук. Схеми класифікацій покликані виконувати роль практичних посібників при систематизації документів. Цікавою також вбачається можливість їх реалізації як у традиційному, так і в автоматизованому режимах [4, с. 80].

Питання класифікації документів знаходило висвітлення як у межах фундаментальних наукових праць, так і супутніх до них окремих наукових публікацій дослідників теоретичних засад і прикладних аспектів науки про документ.

Доцільним є умовний поділ проаналізованих джерел з проблематики класифікації документів на дві узагальнюючі групи, виокремлення яких пов'язано з розглянутими у них аспектами диференціації документів. Джерела першої групи характеризують загальні схеми класифікації, у той час як друга репрезентує присвячені конкретним видам документації спеціальні документознавчі розвідки, в межах яких окреме місце традиційно посідає класифікація управлінської документації.

У межах підручника з навчального курсу «Документознавство» одного з лідерів вітчизняного документознавства Н. М. Кушнаренко чільне місце відводиться детальному аналізу окремих видів документів – їм присвячено два з трьох розділів навчального видання. Окрім того, одна з глав підручника висвітлює питання класифікації документів, що дозволяє встановити специфіку кожного виду і типу документа, допомагає орієнтуватися у всьому розмаїтті документної інформації [6, с. 97–99]. Найважливіші ознаки, що знаходяться в основі класифікації сучасних документів, визначаються сутністю їх інформаційних і матеріальних складників. Оскільки документи функціонують у суспільстві, зовнішнє середовище також здійснює на них певний вплив. З урахуванням цих обставин до основи загальної класифікації документів за Н. М. Кушнаренко покладено три блоки ознак, побудованих за різними характеристиками документа: інформаційна частина документа; фізична (матеріальна) частина документа; умови існування документа як системного об'єкта у зовнішньому середовищі [6, с. 100].

Кожен з блоків є критерієм для побудови класифікаційного ряду, всередині якого передбачено наявність якої-небудь однієї пріоритетної ознаки, на основі якої здійснюється поділ документів та підвиди та різновиди. Ці ряди утворюють багатоступеневу структуру класифікаційної схеми, що складається з підсистем. Кожна з них уособлює окрему ознаку сучасних документів, за якою вони можуть бути системно організовані, зокрема за змістом, характеристиками матеріального носія, структурою побудови тексту тощо [6, с. 100].

З погляду теорії соціальної інформаційної комунікації класифікація документа знайшла висвітлення у працях автора ноокомунікаційної концепції документознавства Г. М. Швецової-Водки. Зокрема, в одному з підрозділів її дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук дослідницею було запропоновано багатоаспектну фасетно-блочну класифікацію документів, що дозволяє провести їх аналіз

за різними ознаками. Схема передбачає чотири основні блоки: за особливостями носія інформації; за особливостями знакових засобів фіксації і передачі інформації; за обставинами існування документа у зовнішньому середовищі; за інформаційним складником. Вони, своєю чергою, передбачають поділ на підсистеми, кількість яких складає від двох до семи для кожного з чотирьох блоків [10, с. 142–146].

З точки зору предмету нашого дослідження особливий інтерес викликає фасет останнього блоку класифікаційної схеми, запропонованої Г. М. Швецовою-Водкою, що передбачає поділ «за сферою виникнення інформації та об'єктом відображення» [10, с. 178–180]. Серед передбачених ним десяти видів документів, виокремлених за інформаційним складником, поруч із управлінським, політичним, художнім, релігійним, економічним та ін. видами науковцем не було окремо зазначено медичний документ. Проте на неповноті зазначеного фасету наголошує сама авторка, констатує загальний характер запропонованої нею класифікації документів, що не передбачає врахування усієї їх різноманітності. Адже дослідниця насамперед прагнула створити базу для порівняння понять «документ» і «книга», вбачаючи у цьому безпосереднє призначення створеної фасетно-блочної класифікації. Втім, науковець зазначає можливість схеми бути корисною і для організації роботи з документами взагалі [10, с. 181]. На думку Г. М. Швецової-Водки, практика роботи з документами передбачає важливість конкретизованої класифікації, що відбивала б особливості окремих класів документів [10, с. 180], що обґрунтовує окремі напрями класифікації, зокрема й медичних документів, і дозволяє констатувати актуальність цієї публікації.

Питанню теорії і практики класифікації документів також присвячено окремих підрозділ дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук В. В. Бездрабко. Знана дослідниця історії документознавства розглядає його як одну з п'ятих найактуальніших проблематик сучасних студій, що здобули найбільшу увагу науковців наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття поряд із вивченням термінології науки, уніфікацією документів, історико-документознавчими дослідженнями та упровадженням зарубіжного досвіду керування документальними процесами.

В. В. Бездрабко констатує особливе значення праць Г. М. Швецової-Водки та Н. М. Кушнарєнко як провідних учених у галузі документознавства [2, с. 286] та здійснює ґрунтовний аналіз

класифікаційних схем, запропонованих ними. Серед суттєвих ознак, властивих обом класифікаціям документів, В. В. Бездрабко виокремлює їхню комплексність, тобто врахування багатьох ознак, що характеризують водночас матеріальний носій документа та знакову систему запису інформації [2, с. 287]. Науковець також визначає сталість в науці найзагальнішої схеми групування документів, підтверджуючи її результатами порівняння набору критеріїв поділу в класифікаціях Г. М. Швецової-Водки та Н. М. Кушнарєнко [2, с. 293].

Не залишає поза увагою В. В. Бездрабко й висвітлення загальних типологічних схем документа в начальному посібнику Ю. І. Палехи та Н. О. Леміш [7], визнаючи їх інтерпретаційним продовженням доробку Г. М. Швецової-Водки та Н. М. Кушнарєнко та констатує їхню повну відповідність призначенню начального видання [2, с. 295].

Серед спеціальних документознавчих розвідок, проаналізованих В. В. Бездрабко, ґрунтовне висвітлення знайшов науковий доробок С. Г. Кулешова, визнаного активного розробника класифікації управлінської документації та систем документації, зокрема подано характеристику запропонованого науковцем найзагальнішого поділу систем документації [2, с. 301].

Аналізуючи класифікації спеціальних видів документів, дослідниця надає характеристику нормативних актів, що закріплюють класифікаційні схеми документів в управлінській сфері. Зокрема, розроблення та впровадження ДК 010-98 «Державного класифікатора управлінської документації» вона визнає важливим досягненням у сфері класифікації управлінської документації, незважаючи на певні наявні невідповідності [2, с. 297]. Ще одним важливим здобутком вітчизняних документознавців В. В. Бездрабко правомірно визнає «Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів» (далі – «Перелік»), що пропонує групування документів, які утворюються в результаті управлінської діяльності, за дванадцятьма напрямими, в основу яких покладено функційний принцип обігу документів, що відображає основні напрями діяльності установи незалежно від її рівня в системі управління і галузевої належності. Останній, своєю чергою, ініціював розроблення відомчих (галузевих) переліків документів зі строками зберігання, внаслідок чого з метою методичного забезпечення цієї роботи УНДІАСД підготував

«Методичні рекомендації щодо складання відомчих (галузевих) переліків документів із зазначенням строків їх зберігання» [2, с. 297–298].

У своєму дослідженні В. В. Бездрабко також наголошує на вагомості здобутків класифікації документів в історичній науці, що має теоретичний зиск як гносеологічний метод виявлення та вивчення зв'язків між документами, інформаційний складник яких є своєрідним відзеркаленням об'єктивної дійсності [2, с. 314–315].

Серед спеціальних документознавчих розвідок зазначимо дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук Л. Г. Тупчієнко-Кадирової, присвячене музичним документам архівних фондів особового походження композитора Ю. С. Мейтуса. Зокрема, в одному з підрозділів дослідницею представлено створений нею інтегрований матричний формат описування та класифікації музичних документів та надано приклади багатоаспектного описування та класифікації основних видів медичних документів [9, с. 151–170].

Слід відмітити, що класифікаційний аналіз нормативно-правових актів знайшов висвітлення у відповідному підрозділі дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій М. В. Вилегжаніної. Дослідниця зумовлює необхідність розроблення класифікації відсутністю єдиної вичерпної класифікаційної схеми нормативно-правових актів, яка б враховувала ознаки, притаманні саме цьому виду документів і які відрізняють їх від інших юридичних документів. М. В. Вилегжаніною також обстоюється перспективність системного підходу до класифікації нормативно-правових актів, здатного забезпечити повноту дослідження та надання характеристики вичерпної сукупності ознак документів та зв'язків між ними, на основі чого в подальшому відбувається формування структурних елементів класифікаційної схеми – фасетів [3, с. 69].

Запропонована М. В. Вилегжаніною класифікаційна схема нормативно-правових актів є паралельною класифікацією, що складається з різних фасетів, кожен з яких – окрема частина схеми. Усього передбачено одинадцять фасетів: характер волевиявлення державних органів; галузі законодавства; час дії; суб'єкти нормотворення; територіальний принцип; дата початку дії; вид документа; коло осіб; юридична сила; закони; підзаконні нормативно-правові акти. В межах кожного з фасетів передбачено виокремлення від двох до восьми видів нормативно-правових актів за відповідною ознакою [3, с. 75–77].

Як зазначає М. В. Вилегжаніна, перевага запропонованої фасетної класифікації полягає в тому, що вона надає багатоаспектне уявлення про нормативно-правові акти, оскільки передбачає початковий ретельний аналіз певного масиву цих документів, на основі чого в подальшому визначено перелік характерних ознак, за якими, власне, й відбувається об'єднання у фасети.

Отже, застосування фасетної класифікації нормативно-правових актів як важливого інструмента забезпечення офіційною правовою інформацією дозволяє зорієнтуватися в законодавчому просторі, пришвидшити пошук необхідних документів та сприяє формуванню єдиного інформаційно-правового простору держави як умови ефективного комунікаційного процесу [3, с. 83].

Невпинний розвиток новітніх технологій цілком закономірно призвів до актуалізації документознавчих розвідок у царині класифікації електронних документів. Зокрема, на основі узагальнення досвіду Федеративної Республіки Німеччина В. В. Рудюк у дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук запропонував власний підхід до створення гнучкої класифікаційної системи, що уможливило групування електронних документів незалежно від їхнього походження і забезпечує сумісність класифікації з будь-якими документними інформаційними системами.

В. В. Рудюк констатує, що розробка системи функціональної класифікації електронних документів гарантуватиме адекватну і зрозумілу передачу їхнього змісту, забезпечить їх швидкий пошук в електронних ресурсах з урахуванням різних критеріїв і пошукових технологій. При цьому така класифікація може бути легко модифікована відповідно до зміни характеристик і номенклатури електронних документів. Дослідник також наголошує на неможливості застосування в цьому випадку традиційних схем класифікацій, що зумовлено особливою формою існування електронних інформаційних об'єктів та специфічними відмінностями функцій електронних систем. Окрім того, у рамках класифікаційної системи неможливо заздалегідь передбачити всі форми електронних документів у зв'язку з появою нових, що не підпадають під формальні бібліотечні або архівні критерії і вимагають оцінки за змістом. Таким чином В. В. Рудюк аргументує потребу застосування єдиних принципів класифікації електронних документів на основі поділу на подокументному рівні з метою спрощення електронних документних комунікацій [8, с. 137].

Дослідник обґрунтовує застосування фасетної класифікації, в основу якої покладено розрізнення електронних документів на підставі поширених критеріїв інформаційного пошуку в електронних системах. Розроблена В. В. Рудюком авторська класифікаційна схема передбачає її застосування як інструмента управління електронною документацією, призначеного не лише для впорядкування електронних документів і надання доступу до них в електронних архівах і системах управління документацією, але і для планування документаційних процесів і послуг. Використання на вітчизняних теренах запропонованого підходу до класифікації електронних документів, на думку В. В. Рудюка, сприятиме формуванню прогресивної системи управління електронною документацією, зокрема в частині розробки та поширення в Україні адаптивних веб-інструментів документаційного забезпечення [8, с. 85, 166].

Власний підхід до класифікації документів з електронними носіями інформації було також запропоновано Ю. С. Ковтанюком у одному з підрозділів свого дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Це питання розглядається дослідником у контексті визначення сутності електронного документознавства як одного з найперспективніших і тематично розгалужених напрямів науки про документ [5, с. 7, 106].

Як зазначає науковець, класифікація документів з електронними носіями повинна будуватися на конкретних ознаках саме таких документів, а не на загальних ознаках документів у широкому розумінні цього поняття, поділяючи у цій частині вищезгадану позицію В. В. Рудюка.

Фасетно-блочна класифікація документів з електронними носіями інформації, розроблена Ю. С. Ковтанюком у своєму дисертаційному дослідженні, створена на основі вищезгаданої класифікації документа Г. М. Швецової-Водки, класифікацій електронних та офіційних документів С. Г. Кулешова, класифікації електронних документів О. Ю. Єлісіної та класифікації технотронних документів Є. О. Плешкевича. Вона передбачає класифікування документів за конкретним типом їхнього носія, а не за принципом фіксації інформації на носії. Цікавим у запропонованій класифікації є те, що автор навмисно залишив деякі фасети незавершеними, представивши в їх межах лише найактуальніші ознаки, таким чином передбачивши необхідність подальшого розширення класифікаційної схеми за рахунок долучення нових видів документів у майбутньому [5, с. 125, 128].

Ю. С. Ковтанюк також зазначає, що разом із розробленою ним класифікацією до документів з електронними носіями можуть застосовуватись і класифікації, визначені Державним класифікатором управлінської документації (ДКУД), класифікатором видів документів, номенклатурою справ установи, що створюється за «Переліком типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів» [5, с. 128].

З точки зору відповідності галузевої спрямованості близьким до нашої теми джерелом є дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора наук із соціальних комунікацій Н. О. Артамонової, об'єктом якого є система інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки. У межах розділу, присвяченого комунікаційним засобам інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення інноваційного розвитку медичної науки, автор характеризує електронні інформаційно-бібліотечні ресурси в інтернет-просторі медичної науки. Найбільше значення у контексті цієї публікації для нас має висвітлення Н. О. Артамоновою питання класифікації електронних інформаційних ресурсів за різними ознаками. Тут йдеться як про узагальнену схему систематизації електронних інформаційних ресурсів, зокрема мережі Інтернет, так і про класифікування біомедичних електронних інтернет-ресурсів з використанням інтегрованого підходу з урахуванням їхнього сучасного розвитку, складності структури та походження [1, с. 260–261].

Визнаючи беззаперечну значущість ґрунтового дослідження інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки Н. О. Артамонової для медичного галузевого напрямку науки про документ, все ж дозволимо собі констатувати відсутність комплексного аналізу системи медичної документації.

Визначення особливостей медичних документів дозволяє запропонувати проект класифікації медичних документів за ознаками їх диференціації. Зазначимо, що характеристика документів за фасетами, що визначають їх інформаційну та матеріальну частину, свідомо залишилися поза нашою увагою. У прагненні зацентувати увагу на галузевих особливостях універсальні ознаки, властиві широкому загалу документів незалежно від їх фахової спрямованості, до запропонованої схеми включено не було.

Проект класифікації складається з шести блоків, що визначають ознаки, за якими відбувається диференціація документів за видами. Перший блок – Рівень (територіальна належність), – передбачає поділ на документи міжнародного; державного; регіонального; місцевого значення; підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України.

Другий блок визначає, що залежно від суб'єкта документування виокремлюють документи Всесвітньої організації охорони здоров'я; Міністерства охорони здоров'я України; Академії медичних наук України; Головного державного санітарного лікаря України; Державної інспекції з контролю якості лікарських засобів Міністерства охорони здоров'я України; Державної санітарно-епідеміологічної служби України; Державної служби лікарських засобів і виробів медичного призначення України; Державної служби України з питань протидії ВІЛ-інфекції-СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань; Державного комітету України з медичної та мікробіологічної промисловості; Державного фармакологічного центру Міністерства охорони здоров'я України; Національного агентства з контролю за якістю та безпекою продуктів харчування, лікарських засобів та виробів медичного призначення; Фармацевтичної асоціації; департаментів охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) та обласних державних адміністрацій; управлінь охорони здоров'я районних адміністрацій у м. Київ та обласних державних адміністрацій; підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України; видавців, що не належать до медичної галузі України; видавців СРСР.

Третій блок поділяє документи за класами документації відповідно до Державного класифікатора управлінської документації на організаційно-розпорядчі документи; первинно-облікову документацію; звітно-статистичні форми; планову документацію.

Четвертий – Назва виду документа – передбачає закони; укази; розпорядження; постанови; накази; інструкції; методичні рекомендації; лист; журнали (обліку / реєстрації); медичні карти; листки (реєстрації / непрацездатності); протоколи досліджень; щоденники обліку роботи; медичні довідки (лікарські консультаційні висновки); лікарські свідчення.

П'ятий блок визначає сфери нормативного регулювання, а саме: регламентування процесів надання медичної допомоги; державного

санітарно-епідеміологічного нагляду; медико-соціальної експертизи; народної та нетрадиційної медицини; здійснення контролю за якістю, безпекою, виробництвом та обігом лікарських засобів та виробів медичного призначення; санаторно-курортного лікування; здійснення контролю за обігом наркотичних (психотропних) лікарських засобів; запобігання інфекційним соціально-небезпечним хворобам.

Шостий блок диференціює документацію залежно від виду медичної допомоги на: документи про надання екстренної медичної допомоги; первинної; вторинної (спеціалізованої); третинної (високоспеціалізованої); паліативної допомоги.

Запропонований проект класифікації медичних документів не є вичерпним, особливо в частині зазначення усіх наявних назв видів документів, – головним чином з огляду на їх чисельність. Наприклад, до складу класу організаційно-розпорядчих документів також належить статут, однак типова форма цього документа не передбачає його специфічних особливостей для закладів охорони здоров'я, тому його не було включено до переліку видів документів відповідного блоку класифікаційної схеми.

Отож, класифікаційні схеми дозволяють зорієнтуватись у багаточисельному масиві документів і сприяють їх належному впорядкуванню в межах єдиного інформаційного простору держави як на узагальнюючих засадах, так і в межах спеціальних документознавчих досліджень. Всупереч відмінностям у запропонованих науковцями класифікаційних схемах переважна більшість з них віддають перевагу фасетно-блочній структурі побудови класифікації документів, яка передбачає багатоаспектний аналіз документів за різними ознаками. Окрім того, автори спеціальних класифікаційних схем розробляють свої класифікації на основі визначення специфічних, а не загальних ознак досліджуваного ними виду документів.

Класифікація медичних документів покликана виконувати завдання обліку і впорядкування відповідного масиву документації, виконуючи роль інструмента забезпечення галузевою інформацією та дозволяючи спростити і підвищити ефективність організації інформаційно-аналітичної діяльності у медичній сфері.

Список використаних джерел

1. Артамонова Н. О. Система інформаційно-бібліотечною та патентного забезпечення медичної науки України: генезис, структура, стратегії розвитку :

дис. ... д-ра. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.03 / Н. О. Артамонова ; Харківська держ. акад. культури. – Харків, 2013. – 485 с.

2. *Бездрабко В. В.* Становлення і розвиток документознавства в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... д-ра іст. наук : спец. 27.00.02 / В. В. Бездрабко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 556 с.

3. *Вилегжаніна М. В.* Нормативно-правові акти в комунікаційному середовищі сучасної України : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.02 / М. В. Вилегжаніна ; Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2011. – 192 с.

4. *Збанацька О. М.* Архівні інформаційно-пошукові системи : розширення пошукових можливостей (1991–2008 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 27.00.02 / О. М. Збанацька ; Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2010. – 239 с.

5. *Ковтанюк Ю. С.* Електронне документознавство в Україні: сутність наукового напрямку, історія формування, перспективи розвитку : дис. ... канд. іст. наук : спец. 27.00.02 / Ю. С. Ковтанюк ; Держ. архівна служба України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – Київ, 2012. – 252 с.

6. *Кушнаренко Н. Н.* Документоведение : учебник / Н. Н. Кушнаренко. – 7-е изд., стер. – Киев : Знання, 2006. – 459 с. – (Высшее образование ХХІ века).

7. *Палеха Ю. І.* Загальне документознавство : навч. посіб. / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. – 2-е вид., допов. і перероб. – Київ : Ліра-К, 2009. – 432 с.

8. *Рудюк В. В.* Система керування електронною документацією у Федеративній Республіці Німеччина (1990–2006 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 27.00.02 / В. В. Рудюк ; Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2008. – 217 с.

9. *Тупчієнко-Кадирова Л. Г.* Музичний документ: визначення поняття, класифікація та методика описування (на прикладі творчої спадщини композитора Ю. С. Мейтуса (1903–1997)) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.10 / Л. Г. Тупчієнко-Кадирова ; Державний комітет архівів України, Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – Київ, 2005. – 266 с.

10. *Швецова Г. М.* Документ і книга в системі соціальних комунікацій : дис. ... д-ра іст. наук : спец. 07.00.08 / Г. М. Шведова ; Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Рівне, 2001. – 490 с.

References

1. Artamonova, N. (2013). *Systema informatsiino-bibliotechnoho ta patentnoho zabezpechennia medychnoi nauky Ukrainy: henezys, struktura, stratehii rozvytku* [Informational, librarian and patent providing system of medical science of Ukraine : genesis, structure, development strategy]. Dissertation for obtaining Doctor's degree (Social Communications). Kharkiv: Kharkiv State Academy of Culture [in Ukrainian].

2. Bezdrabko, V. (2009). *Stanolennia i rozvytok dokumentoznavstva v Ukraini (druha polovyna ХХ – pochatok ХХІ st.)* [Formation and development of document

studies in Ukraine (second half of the ХХ – beginning of the ХХІ century)]. Dissertation for obtaining Doctor's degree (History). Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian].

3. Vylehzhaniina, M. (2011). *Normatyvno-pravovi akty v komunikatsiinomu seredovyshchi suchasnoi Ukrainy* [The Legal Acts in communication environment of modern Ukraine]. Dissertation for obtaining Candidate's degree (Social Communications). Kyiv: The National Academy of Culture and Arts Executives [in Ukrainian].

4. Zbanatska, O. (2010). *Arkhivni informatsiino-poshukovi systemy: rozshyrennia poshukovykh mozhlyvostei (1991–2008 rr.)* [Archival information and search systems: expansion of searching possibilities (1991–2008)]. Dissertation for obtaining Candidate's degree (History). Kyiv : The State Academy of Culture and Arts Executives [in Ukrainian].

5. Kovtaniuk, Y. (2012). *Elektronne dokumentoznavstvo v Ukraini: sutnist naukovoho napriamu, istoriia formuvannia, perspektvy rozvytku* [Electronic record studies in Ukraine: the nature of scientific direction, the history of the formation, development prospects]. Dissertation for obtaining Candidate's degree (History). Kyiv: The State Archival Service of Ukraine, The Ukrainian Research Institute of Archival Affairs and Records Keeping [in Ukrainian].

6. Kushnarenko, N. (2006). *Dokumentovedenie* [Record Studies]. (Vol.: Higher Education of the ХХІ century). Kyiv: Znannia [in Russian].

7. Palekha, Yu. (2009). *Zahalne dokumentoznavstvo* [General Record Studies]. Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].

8. Rudiuk, V. (2008). *Systema keruvannia elektronnoiu dokumentatsiieiu u Federativnii Respublitsi Nimechchyna (1990–2006 rr.)* [Electronic document circulation management system in Federal Republic of Germany (1990–2006)]. Dissertation for obtaining Candidate's degree (History). Kyiv: The State Academy of Culture and Arts Executives [in Ukrainian].

9. Tupchiienko-Kadyrova, L. (2005). *Muzychnyi dokument: vyznachennia poniattia, klasyfikatsiia ta metodyka opysuvannia (na prykladi tvorchoi spadshchyny kompozytora Yu. S. Meitusa (1903–1997))* [Musical document: definition, classification and description methodology (for example, the creative legacy of the composer Y. S. Meytus (1903–1997))]. Dissertation for obtaining Candidate's degree (History). Kyiv: The State Archival Service of Ukraine, The Ukrainian Research Institute of Archival Affairs and Records Keeping [in Ukrainian].

10. Shvetsova, H. (2001). *Dokument i knyha v systemi sotsialnykh komunikatsii* [Record and book in social communications system]. Dissertation for obtaining Doctor's degree (History). Rivne : Rivne State University of Humanities [in Ukrainian].

Nataliia Filippova,

Junior Researcher, Institute of Biographical Research,
Verнадsky National Library of Ukraine

Classification Analysis of Medical Industry Records in Ukraine

The article reveals the importance of classification for records ordering and analyzes the classification schemes developed by record studies researchers. Sources devoted to this problem are considered from the point of view of their conditional division into two generalizing groups according to the aspects of records differentiation. Within the first, the general classification schemes are characterized, while the second is dedicated to specific record studies devoted to certain types of records.

The traditional construction of the records classifications on the facet-block structure is substantiated because of its complexity, that is, the ability to take into account a multitude of features simultaneously characterizing both the material carrier of the record and the sign system of information fixation.

The project of medical records classification, that accounts their specific features, acts as a tool for providing industrial information, designed to improve the organization of information and analytical activities in the medical field, is proposed.

Keywords: records classification, medical records, medical industry.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.

УДК 098:82-31:655.535.28-021.11(477.83)"17"

Ірина Ціборовська-Римарович,

канд. іст. наук, зав. відділу
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ВИДАННЯ РОМАНУ Ж. Ф. МАРМОНТЕЛЯ «ІНКИ АБО ЗНИЩЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРУ» З ФАЛЬШИВИМИ ВИХІДНИМИ ДАНИМИ: ФАКТИ, ГІПОТЕЗИ, АНАЛІЗ ДРУКАРСЬКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИМІРНИКІВ

У статті вперше на основі аналізу друкарських особливостей примірників з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника атрибутовано місце видання роману Ж. Ф. Мармонтеля «Inkasy czyli zniszczenie państwa Peru» з вихідними даними «w Lwowie, 1794», яке в дійсності є фальшивим. Проведене книгознавче дослідження показало, що роман було опубліковано у друкарні Бердичівського монастиря босих кармелітів. У публікації подано науковий опис відомих тепер 10 примірників томів названого видання, які зберігаються в Україні.

Ключові слова: контрафактне видання, фальшиві вихідні дані, друкарня Бердичівського монастиря босих кармелітів, друкарський аналіз, монастирські друкарні, друкарські прикраси.

В історії друкарства невід'ємну частину видавничого процесу становлять видання з фальшивими вихідними даними, які в свою чергу можуть бути неповними, наприклад, без зазначення друкарні або міста, року видання. У книгознавстві такі видання визначаються терміном «контрафактні видання», що походить від слова «контрафакція», тобто «підробка» (з лат. «contra» – проти і «facere» – робити; з французької: «contrefaçon» – підробка). До таких належать і передруки видань, здійснені з порушенням авторського права шляхом відтворення і розповсюдження чужого твору з метою отримання комерційної вигоди без згоди правовласників. Контрафактні видання для видавців мали певні переваги: по-перше, друкар позбавляв себе зобов'язань, пов'язаних із отриманням привілею та виплатою авторського гонорару; по-друге, оминалося «підводне каміння» цензури; по-третє, процес друкування був набагато легшим і швидшим, оскільки друкар користувався чітким друкованим, а не рукописним текстом, з яким важче було працювати. Об'єктом